J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2019 **Vol. XVII. No. 6A**

ဖိုးကျော့၏ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများကို ဘာသာစာပေဆက်နွှယ်မှုအမြင်ဖြင့် လေ့လာခြင်း

ချိုချို*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရသစာပေတစ်ရပ်ကို လေ့လာရာတွင် ဘာသာစကားနှင့်စာပေတို့ အပြန်အလှန် အကျိုးပြုဆက်စပ်သည့်သဘော၊ ရသစာပေကောင်းတစ်ရပ်တွင် ဘာသာစကားအသုံးချမှု အရေးပါမှုသဘောတို့ကို တင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အခန်း(၁)၌ ဘာသာစာပေဆက်နွှယ်မှုသဘောနှင့် ဝတ္ထုတိုသဘောများကို အကျဉ်းတင်ပြပါမည်။ အခန်း(၂)၌ ဖိုးကျော့၏ ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများထဲတွင် ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်များ၊ ဇာတ်ဆောင်များနှင့် ကာလဒေသနောက်ခံအဖွဲ့တို့ ပိုမိုပီပြင်၍ သဘာဝကျလာပုံ၊ ရသမြောက်လာပုံတို့ကို ဆက်စပ်လေ့လာတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ စာပေကို လေ့လာရာတွင် ဘာသာစကားအမြင်နှင့် စာပေအမြင်တို့ကို ဆက်စပ်လေ့လာရန် လိုအပ်သည် ဟူသော အတွေးအသိကို ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – ***ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ဘဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတို၊ ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ၊ ရသခံစားမှု၊ ဇာတ်ကွက်၊ ဇာတ်ထွတ်။***

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့၏ ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများကို ဘာသာအမြင်နှင့် စာပေအမြင်တို့ နှီးနွှယ်ဆက်သွယ်၍ လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်မသည် စာရေးဆရာ ‘ဖိုးကျော့၏ ဘဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများ လေ့လာချက်’ ကျမ်းကို ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းရန် ပြုစုနေသူ ဖြစ်ပါသည်။ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် ဖိုးကျော့၏ မုဆိုးဘဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများ၊ ရေလုပ်သားဘဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများ၊ ဆင်လုပ်သားဘဝ သရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများကို စာတမ်းပြုစုတင်သွင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝတ္ထုတိုများကို ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ ကာလဒေသနောက်ခံ၊ ရေးဟန်ရှုထောင့်များမှ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါဝတ္ထုတိုများကို လေ့လာရာတွင် စာရေးသူသည် မည်သည့်ဘဝ လုပ်ငန်းကိုမဆို ဝတ္ထုတိုများအဖြစ် ဇာတ်လမ်းဆင် တင်ပြရာ၌ လုပ်ငန်းသုံးဝေါဟာရများကို သေချာစွာ လေ့လာပြီးလျှင်

---

* ဒေါ်၊ လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ စစ်တွေတက္ကသိုလ်

ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်ထဲတွင် နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့လေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာဖတ်သူတို့အနေနှင့် အမူမဲ့အမှတ်မဲ့ရှိနေခဲ့သော အလှမ်းဝေးသော ဝေါဟာရများကို ဝတ္ထုတိုမှတစ်ဆင့် ဖတ်ရှုခံစားခွင့်ရလိုက်ပါသည်။ ရသစာပေဖြစ်သော ဝတ္ထုတိုများတွင် သက်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို စနစ်တကျ ရှာဖွေစုဆောင်း၍ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ပို၍သရုပ်ပေါ်လွင်ပီသပြီးလျှင် အသင့်ယုတ္တိရှိလာသည်ဟု ထင်မြင်ခံစားမိပါသည်။ ထိုနည်းဖြင့် စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့၏ ဝတ္ထုတိုများကို လေ့လာရာတွင် စာပေရှုထောင့် သက်သက်သာမကဘဲ ဘာသာစကားရှုထောင့်မှလည်း လေ့လာရန် လိုအပ်ပုံကို သိလာစေပါသည်။ ရသမြောက် ဘဝသရုပ်ဖော် ဝတ္ထုတိုကောင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်လာစေရန် သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းသုံးဝေါဟာရများက များစွာအထောက်အကူပြုနေသည့် သဘော ကိုလည်း ဆင်ခြင်မိပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဘာသာစကားနှင့် စာပေတို့သည် ဟန်ချက်ညီညီ အပြန်အလှန် အကျိုးပြုမှုရှိနေသည့်သဘောကို လေ့လာတင်ပြထားပါ သည်။

အလေ့လာခံအဖြစ် စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့၏ ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများထဲမှ ‘ဆင်ပုံကျွံတော့ လူနွံနစ်၊ ဆင်ကြောက်ချောင်း’ ဟူသည့် ဝတ္ထုတို(၂)ပုဒ်ကို လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။ ထိုဝတ္ထုတိုများ၏ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းကို ဖော်ပြပြီး ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်အရ ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို နေရာတကျ ထည့်သွင်းသုံးနှုန်း ထားပုံကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာတင်ပြရာတွင် ထိုဝေါဟာရ အသီးသီး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုပြပြီး ထိုဝေါဟာရများကြောင့် ဆင်လုပ်သား ဝတ္ထုတိုများသည် အသင့်ယုတ္တိအားကောင်းလာပုံနှင့် ရသခံစားမှု ပေးစွမ်းနိုင်ပုံတို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာတင်ပြခြင်းဖြင့် ဘာသာစကားသည် စာပေကို အထောက်အပံ့ပြုနေပုံနှင့် စာပေ၌ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ဘာသာစကား ဆိုင်ရာဝေါဟာရများသည် စာဖတ်သူများနှင့် ရင်းနှီးလာစေပုံ၊ ဝေါဟာရဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ ကြွယ်ဝလာစေပုံတို့ကို အပြန်အလှန် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၁။ စာရေးသူ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကျောက်ဖြူမြို့နယ်၊ ချောင်းဝ ကျေးရွာတွင် အဖ တိုင်းရင်းဆေးဆရာကြီး(စာတော်ဖတ်) ဦးဘောက်ဖြူနှင့် အမိ ဒေါ်ချက်တောင်းမတို့မှ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၂ ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် (၁)ရက်နေ့၊ တနင်္ဂနွေနေ့တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။

၁၉၆၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၁၁၊ အတွဲ ၁၄ပါ 'ဆင်မာန်နှင့်ငှက်ဥာဏ်' အခန်းဆက်မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုရှည်ဖြင့် စာပေနယ်ထဲသို့ စတင်ဝင်ရောက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၆၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းပါ 'ဆင်လိုက်ခြင်း' ဝတ္ထုတိုမှာ အလယ်တန်းစကားပြေလက်ရွေးစင်တွင် ကျောင်းသုံးအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း ခံရပါသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းပါ 'နတ်မလိုက်သောနေ့' ဝတ္ထုတိုကို ဂျပန်နိုင်ငံ၊ အိုဆာကာနိုင်ငံခြားဘာသာသင်တက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခ တိုရှအိုနိုက ဂျပန်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ အချို့ဝတ္ထုတိုများကို ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၌လည်း ဗီယက်နမ်ဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန်ဆို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် 'အောင်ပွဲသို့ချီရာဝယ်' လုံးချင်းဝတ္ထုရှည်စာအုပ်ဖြင့် အမျိုးသားစာပေဆု၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် 'အင်တွဲပွဲ့လျက် အရှာထွက်' စာမူဖြင့် စာပေဗိမာန်စာမူဝတ္ထုရှည်ဆု၊ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် 'သေရွာပြန်တို့၏ အဏ္ဏဝါခရီး' ဖြင့် စာပေဗိမာန်စာမူဝတ္ထုရှည်ဆု၊ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် 'ကမ္ဘဇိဒ္ဓိ' ဖြင့် စာပေဗိမာန်စာမူ ဝတ္ထုတိုဆု၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် 'မြန်မာ့မုဆိုး' ဖြင့် စာပေဗိမာန်စာမူဝတ္ထုရှည်ဆု၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် 'ရာဇဌာဏီ' ဖြင့် စာပေဗိမာန်ဝတ္ထုရှည် ဒုတိယဆုများနှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် အတွက် အမျိုးသားစာပေတစ်သက်တာဆုတို့ကို ချီးမြှင့်ခြင်းခံခဲ့ရသူ ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာဖိုးကျော့သည် ယနေ့ထိ ဝတ္ထုတိုပုဒ်ရေပေါင်း (၄၀၀)ကျော်ခန့်နှင့် ဝတ္ထုတို၊ ဝတ္ထုရှည်လုံးချင်းစာအုပ် (၆၅)အုပ်ခန့် ရေးသားပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအချိန်ထိ စာပေတာဝန်များကို ဆက်လက်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

၂။ ဘာသာစကားနှင့် စာပေဆက်နွယ်မှု

မြန်မာစာပေကို လေ့လာရာတွင် ဘာသာစကားနှင့် စာပေကို ဟန်ချက်ညီညီ ဆည်းပူးလေ့လာရန် လိုအပ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့က မိန့်ဆိုထားပါသည်။ 'ဘာသာစကား' ဆိုသည်မှာ 'ပြောဆိုသောစကား'[၁] ဖြစ်ပြီး 'စာပေ' ဆိုသည်မှာ 'အကြောင်းအရာ၊ အဖြစ်အပျက်၊ အတွေးခေါ်တို့ကို ရသမြောက်အောင်၊ သုတပွားအောင် ရေးဖွဲ့ထားသည့်စာ'[၂] ဖြစ်ကြောင်း မြန်မာအဘိဓာန်တွင် အနက်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ စာပေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးရာ၌ ဘာသာစကားသက်သက်ကို တတ်ကျွမ်းရုံမျှဖြင့် စာကောင်းပေမွန်များကို ရေးသားနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ စာရေးသူ၌ ခံစားမှု၊ အတွေး၊ အသိ၊ စိတ်ကူးများနှင့် စေတနာ လှုံ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုများ ရှိရပါမည်။ ထို့အတူ

[၁] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၉၆။

[၂] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၉၆။

မိမိ၏ခံစားမှု အတွေးအသိပါသော စိတ်ကူးများကို စာပေဖြင့် ရေးသားတင်ပြရာ၌ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဘာသာစကားကိုလည်း ကျွမ်းကျင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဘာသာစကားကို နေရာတကျ ရွေးချယ်သုံးစွဲတတ်မှသာလျှင် စာရေးသူ၏ ခံစားမှု၊ စေတနာ၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းတို့သည် ထင်ရှားပေါ်လွင်လာပြီးလျှင် စာရေးသူ ရည်ရွယ်သည့်အတိုင်း စာဖတ်သူထံသို့ အရောက်ပို့ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားနှင့်စာပေကို ဆက်စပ်လေ့လာရန် လိုအပ်ပုံကို မောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ) က ‘ဘာသာနှင့်စာပေ၊ စာပေနှင့်ဘာသာ’ စာအုပ်တွင်–

> “ပညာရှင်တစ်ယောက်သည် ဘာသာစကားနှင့်စာပေကို ဟန်ချက်ညီညီ လေ့လာဆည်းပူးရန် လိုအပ်ကြောင်း ‘သုဗောဓာလင်္ကာရ’ ကဲ့သို့ ရှေးဟောင်းကျမ်းများမှာကတည်းက ရှေးပညာရှိကြီးများက ရှင်းလင်းစွာ လမ်းညွှန်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အားသန်မှုအရ ဘာသာစကားကို အားပြုသော ပညာရှင်၊ စာပေကို အားပြုသော ပညာရှင်ဟူ၍ ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဘာသာစကားပညာရှင်သည် စာပေဘက်ကို အာရုံပြုကာ ဘာသာစကားနှင့် စာပေကို ဆက်စပ်လေ့လာခြင်းဖြင့် အသိအမြင် ကျယ်ပြန့်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ စာပေပညာရှင်ကလည်း ဘာသာစကားဘက်ကို အာရုံပြုကာ စာပေနှင့် ဘာသာစကားကို ဆက်စပ်လေ့လာခြင်းဖြင့် အသိအမြင် ကျယ်ပြန့်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။”[၁]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

စာရေးဆရာတို့သည် မိမိတို့၏ခံစားမှု၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်း၊ စေတနာများကို အခြေခံကာ ရသစာပေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးရာ၌ ဘာသာစကားကို အသုံးပြု၍ ရေးဖွဲ့ရသည်။ ထိုသို့ စိတ်ကူးဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့သော ဝတ္ထု၊ ကဗျာ၊ ပြဇာတ်များတွင် သုံးနှုန်းရေးဖွဲ့ထားသည့် စကားလုံးများသည် ဘာသာစကားထဲ၌ နေသားတကျ ဖြစ်လာပြီး ဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အပံ့ ပြုလာနိုင်ပါသည်။ ထိုအကြောင်းများကို မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က–

> “စာဆိုတို့၏ စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့သော အသုံးအနှုန်း အရေးအဖွဲ့များကို အများက လိုက်သုံးခြင်းဖြင့် အသုံးတွင်ကျယ်ကာ ဘာသာစကားထဲတွင် အသားကျသော အသုံးအနှုန်းများ ဖြစ်လာ

[၁] ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)။ ၂၀၁၃၊ ၁၄။

> ခြင်းဖြင့် ဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အပံ့ပြုသည်ကိုလည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။”[၁]

ဟု လည်းကောင်း၊

> “မြန်မာဘာသာစကား၏ အဓိကအပိုင်းများဖြစ်သော စကားသံများ၊ စကားလုံးများ၊ ဝါကျများ၏ အစွမ်းအာနိသင်ဖြင့် စာပေအဖွဲ့ကောင်းများ ဖန်တီးရေးဖွဲ့ကာ စာပေဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အပံ့ပြုနိုင်ပါသည်။”[၂]

ဟု လည်းကောင်း ဖော်ပြထားရာ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် မြန်မာစာပေတို့သည် အပြန်အလှန် အထောက်အပံ့ပြုနေသော နယ်ပယ်များဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်းတို့ကို ဆက်စပ်လေ့လာခြင်းဖြင့် လေ့လာမှုနယ်ပယ်များလည်း ကျယ်ပြန့်လာနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ဘာသာစကားထဲမှ စာပေကို လေ့လာနိုင်သကဲ့သို့ စာပေထဲမှ ဘာသာစကားကိုလည်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။

စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုများကို မရေးသားမီ ဆင်တို့၏ ဓလေ့စရိုက်များ၊ ဆင်နှင့်ပတ်သက်သည့် သိမှတ်ဖွယ်ရာများ၊ ဆင်ဖမ်းလုပ်သားများနှင့် ဆင်ဖမ်းနည်းများအကြောင်းကို ကိုယ်တိုင်သွားရောက် လေ့လာခဲ့ပါသည်။ စာရေးသူသည် ထိုအကြောင်းအရာ အချက်အလက်များကို အခြေခံ၍ ဘာသာစကားဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို နေရာတကျ အသုံးချကာ ရသမြောက်ဝတ္ထုတိုများအဖြစ် ဇာတ်လမ်းဆင် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ၊ ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများဆိုသည့် အကြောင်းအရာများသည် ရသစာပေဝတ္ထုတိုအသွင်သို့ ပြောင်းလဲလာပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့၏ ဝတ္ထုတိုများထဲမှ ဘာသာစကားကို နေရာတကျသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဆင်လုပ်သားဘဝသရုပ် ပိုမိုပေါ်လွင်ပြီးလျှင် စာဖတ်သူတို့၌ ရသနှစ်သက်ခြင်းကို ပေးစွမ်းလာနိုင်ပုံနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ တိုးပွားလာနိုင်ပုံတို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ မောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ)က–

> “ဘာသာစကားနှင့်စာပေကို ပေါင်းကူးလေ့လာရာတွင် ဘာသာစကားအသုံးပြုပုံကို ဘာသာစကားရှုထောင့်က သရုပ်ဖော်ပြီး ထိုသို့

---

[၁] ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၃၊ ၃၃၄။

[၂] ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၃၊ ၃၃၅။

> အသုံးပြုသည့်အတွက် မည့်သည့်စာပေအရာမြောက်ပုံ၊ မည်သို့အာနိသင်ရှိပုံကို စာပေရှုထောင့်က အကဲဖြတ်လေ့လာရပါမည်။"[၁]

ဟု လည်းကောင်း

> "မြန်မာဘာသာစကားနှင့် မြန်မာစာပေကို ပေါင်းကူးဆက်စပ်လေ့လာခြင်းဖြင့် ဘာသာစကား၏အာနိသင်ကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်းဖော်ထုတ်နိုင်သည့်အပြင် စာပေအရည်အသွေးကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။"[၂]

ဟု ဆိုထားပါသည်။ ထိုသို့ ဘာသာစကားနှင့်စာပေကို လေ့လာခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူတို့အနေနှင့် ရသခံစားမှုကို ရရှိရုံသာမက ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများလည်းတိုးပွားစေနိုင်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ဖိုးကျော့၏ ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများတွင်လည်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို နေရာတကျ သုံးစွဲထားခြင်းဖြင့်ဝတ္ထုတိုများသည် သရုပ်ပီပြင်ပြီးလျှင် ရသခံစားမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်မည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

၂၊ ၁။ ဝတ္ထုတိုဟူသည်

ဝတ္ထုတိုဟူသည် ဘာသာစကားကို အခြေတည်ကာ ဒိဋ္ဌလောက၏ ဖြစ်ရပ်များပေါ်တွင် စာရေးသူ၏ စိတ်ကူးစိတ်သန်း စေတနာများ ပေါင်းစပ်၍ ရသမြောက်အောင်ဇာတ်လမ်းဆင် ဖန်တီးလေ့ရှိသော စကားပြေအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်၍ပညာရှင်တို့က အမျိုးမျိုးမိန့်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ဝတ္ထုတိုအတတ်ပညာစာအုပ်တွင် 'မင်းကျော်' က–

> "အတိုတောင်းဆုံး အချိန်ပိုင်းအတွင်း အနည်းဆုံး ဇာတ်ဆောင်တို့၏လှုပ်ရှားမှု (သို့မဟုတ်) အဖြစ်အပျက် (သို့မဟုတ်) အာရုံခံစားမှုကို စာလုံးအရေအတွက် အနည်းနိုင်ဆုံးဖြင့် ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ရေးဖွဲ့တင်ပြသော လူ့အကြောင်းစာ"[၃]

ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့အတူ ဝတ္ထုတို၏ ဇာတ်လမ်းဖန်တီးပုံနှင့်ပတ်သက်၍ 'မင်းယုဝေ'က–

---

[၁] ခင်မင်၊မောင်၊(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၃၊ ၃၃၇။

[၂] ခင်မင်၊မောင်၊(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၃၊ ၃၄၀။

[၃] မင်းကျော်၊ ၁၉၇၉၊ ၁၁၇။

> "ဇာတ်လမ်းပြည့်စုံခိုင်ခံ့မှု ရှိလျှင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ အချိတ်အဆက်မိလျှင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတင်ပြလိုသော လူ့သဘာဝ အဖွဲ့၊ ဘဝပြဿနာတို့၏ သဘောရပ်ပေါ်လွင်ရုံမျှ ဇာတ်လမ်းဆင်လျှင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဇာတ်လမ်းပါသည်ဆိုရုံမျှ ထည့်သွင်းရေးသားလျှင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဝတ္ထုတိုတွင် လူ့သဘာဝအဖွဲ့၊ ဘဝပြဿနာအဖွဲ့တို့သည် ဇာတ်လမ်းထက်ပို၍ ပဓာနကျသောကြောင့် ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟု မိန့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့အပြင် ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းနှင့် ဇာတ်ဆောင်တို့သည် ခွဲ၍မရအောင် နှောင်ဖွဲ့နေတတ်သည့်သဘောကို 'မာဂရက်လပ်ခ်' က–

> "ဇာတ်လမ်းနှင့် ဇာတ်ဆောင်သည် ရှုပ်ထွေးစွာ အတူဖွဲ့နှောင်၍ ခွဲထုတ်၍မရနိုင်ပါ"[၂]

ဟု ဆိုထားပါသည်။ 'တက်တိုး'ကလည်း–

> "ဇာတ်ဆောင်၏ ပြုမူချက်များ၊ အခြားသော ဇာတ်ဆောင်များနှင့် ဘဝအခြေအနေများ၏ ပဋိပက္ခ တွန်းလှန်ချက်များ၊ ယင်းအချက်များသည်ပင်လျှင် ဇာတ်လမ်း ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုတို ဖြစ်သည်"[၃]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုတိုတွင် 'ဇာတ်လမ်း'သည် အရေးပါသကဲ့သို့ ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် ပါဝင်လှုပ်ရှားရသော ဇာတ်ဆောင်များသည်လည်း အရေးပါကြောင်းကို NTC's Dictionary Of Literary Terms တွင်–

> "ဇာတ်ဆောင်ဆိုသည်မှာ ရသစာပေတွင် ပါဝင်သူ ဖြစ်သည်။ ထိုဇာတ်ဆောင်သည် ဒိဋ္ဌလောကမှ လူသားနှင့်မတူပေ။ ရသစာပေတွင် ပါဝင်သည့် ဇာတ်ဆောင်၏ပင်ကိုယ်အရည်အသွေးနှင့် ပြုမူလှုပ်ရှားမှုများသည် ဇာတ်ကြောင်းတွင် ပါဝင်မှုအပေါ် မူတည်၍ ကန့်သတ်ထားသည်။ ဇာတ်ဆောင်ကို ဇာတ်လမ်းနှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်အောင် ပုံစံချထားသည်။"[၄]

---

[၁] မင်းယုဝေ၊ ၁၉၇၉၊ ၁၆၉–၁၇၀။

[၂] Lucke, 1998, 73.

[၃] တက်တိုး၊ ၂၀၀၁၊ ၉၈။

[၄] Morner & Raush, 1998, 31.

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အတူ ဝတ္ထုတိုတွင် ကာလဒေသနောက်ခံအရေးပါပုံနှင့်ပတ်သက်၍ 'သူရိယကန္တိ' က–

> "ကာလနှင့်ဒေသသည် ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်လုံး၏ နောက်ခံကား ဖြစ်၍ မပါလျှင် မပြီးချေ"[၁]

ဟု လည်းကောင်း၊ 'မမိုးမြေ' ကလည်း ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်နှင့် ကာလဒေသနောက်ခံတို့ ဆက်စပ်နေပုံကို–

> "နောက်ခံအဖွဲ့သည် ဇာတ်လမ်း တည်ဆောက်ရန်အတွက် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ အချိန်ကာလနောက်ခံကို မူတည်၍ ဇာတ်အိမ်ကို ဖွဲ့နိုင်သကဲ့သို့ နေရာဒေသနောက်ခံကို မူတည်၍ ဇာတ်အိမ် ဖွဲ့နိုင်သည်။"[၂]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကာလဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့များပေါ် မူတည်၍ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့ကို သဘာဝကျပီပြင်အောင် ဖန်တီးရသည့်အတွက် ကာလဒေသ နောက်ခံအဖွဲ့သည်လည်း ဝတ္ထုတိုတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုတိုဆိုသည်မှာ စာရေးသူ တင်ပြလိုသော အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ ကာလဒေသနောက်ခံ စသည့်အဖွဲ့တို့ဖြင့် ဘာသာစကားကို အသုံးပြုကာ ရသမြောက်အောင် ဖန်တီးထားသော စကားပြေအဖွဲ့တစ်မျိုးဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၃။ ဖိုးကျော့၏ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများကို ဘာသာစာပေဆက်နွှယ်မှု အမြင်ဖြင့် လေ့လာခြင်း

စာရေးဆရာဖိုးကျော့၏ ဝတ္ထုတိုများကို လေ့လာရာတွင် စာရေးသူသည် ဆင်နှင့်ပတ်သက်၍ သိမှတ်ဖွယ်ရာများ၊ ဆင်တို့၏ဓလေ့စရိုက်များ၊ ဆင်ဖမ်းနည်းများနှင့် ဆင်လုပ်သားတို့၏အကြောင်းများ၊ ဆင်လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သော ဝေါဟာရများကို စာရေးသူတင်ပြလိုသော အကြောင်းအရာများနှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်အောင် ထည့်သွင်းဖော်ပြရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသိမှတ်ဖွယ်ရာ အချက်အလက်များနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို စာရေးသူက နေရာတကျ

---

[၁] သူရိယကန္တိ၊ ၁၉၆၇၊ ၃၁။
[၂] မိုးမြေ၊ မ၊ ၂၀၀၉၊ ၂၀၃။

အသုံးချ၍ ရသမြောက်ဝတ္ထုတိုများအဖြစ် ပြန်လည်၍ ဇာတ်လမ်းဆင် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများနှင့် ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများဖြစ်သည့် သုတစာပေဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ရသစာပေ ဝတ္ထုတိုအသွင်သို့ ပြောင်းလဲလာပါသည်။ စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့၏ ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများတွင် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများက ရသမြောက်ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာစေရန် မည်သို့မည်ပုံ အထောက်အပံ့ပြုပုံကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

၃၊ ၁။ ဆင်ပုံကျွံတော့လူနွံနစ်

ဤဝတ္ထု၏ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းမှာ ပုဂ္ဂလိကနေ့စား ဆင်ဦးစီးတစ်ဦးနှင့် အစိုးရသစ်ထုတ်လုပ်ရေးမှ လခစားဆင်ဦးစီးတစ်ဦးတို့ မိန်းမချောတစ်ဦးကို အပြိုင်ပိုးပန်းကြသည်။ ထိုမိန်းမချော၏မိခင်ဖြစ်သူက ငွေသုံးသောင်း တင်တောင်းနိုင်သူနှင့် သမီးဖြစ်သူကို ပေးစားမည်ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကနေ့စား ဆင်ဦးစီးတင်မောင်သည် မိန်းမချောကို ပိုင်ဆိုင်လိုစိတ်နှင့် သစ်မှောင်ခိုသမားများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး သစ်ဆွဲ၍ ငွေရှာရာမှ ဆင်ပုံကျွံကာ ဘဝပျက်ခဲ့ရပုံကို ဇာတ်လမ်းဆင်ရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

‘ဆင်ပုံကျွံတော့ လူနွံနစ်’ ဝတ္ထုတို၏ ဇာတ်လမ်းအဖွင့်တွင် အားပြိုင်ဖက်ဖြစ်သော ‘တင်မောင်’နှင့် ‘လှကွန့်’တို့ ဆုံဆည်းရာ အလှူပွဲကို နောက်ခံအဖြစ်တင်ပြထားပါသည်။ အလှူပွဲသို့ လာရောက်ကြသူများကို ဖော်ပြရာတွင်–

> “အိမ်ခြေသုံးလေးဆယ်သာရှိသော ရွာအလှူဟု ဆိုသော်လည်း သစ်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့်နီးသဖြင့် အတော်စည်သည်။ အလှူရှင်မှာလည်း ဆင်ပိုင်ရှင် အိုက်လောလူ။ ထို့ကြောင့် မကင်းရာမကင်းကြောင်း အစိုးရသစ်ထုတ်လုပ်ရေးမှ လက်ထောက်မန်နေဂျာကစ၍ တောအုပ်၊ တောခေါင်း၊ ချောင်းခေါင်း၊ ချောင်းအုပ်၊ ဆင်အုပ်၊ ဆင်ခေါင်း၊ ဆင်စီးလုံကိုင် နောက်လိုက်ပါမကျန် အစုံလာကြသည်။ ရွာခံရပ်ခံ ဆင်ဦးစီးလုံကိုင်များကိုလည်း အစုံတွေ့ရ၏။”[၁]

ဟု နောက်ခံဝန်းကျင် အငွေ့အသက်ပါအောင် ရေးဖွဲ့တင်ပြထားသည်။ စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကို ဖန်တီးတင်ပြရာ၌ သစ်တောနှင့်ဆက်စပ်နေသော အမှုထမ်း၊ အရာထမ်းတို့ကို ခေါ်ဝေါ်သည့် ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများ၊ ဆင်နှင့်ပတ်သက်သော အရာထမ်း၊ အမှုထမ်းတို့ကို ခေါ်ဝေါ်သည့် ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများကို

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၇၀။

ရွေးချယ်၍ နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုသို့သုံးနှုန်းထားသောကြောင့် ဝတ္ထုနောက်ခံ အငွေ့အသက်ကို ခံစားရပြီးလျှင် ဇာတ်လမ်းသည် အသင့်ယုတ္တိရှိပြီး ပိုမိုခိုင်မာလာပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် သုံးစွဲထားသော 'တောအုပ်၊ တောခေါင်း၊ ချောင်းခေါင်း၊ ချောင်းအုပ်၊ ဆင်အုပ်၊ ဆင်ခေါင်း၊ ဆင်စီးလုံကိုင်နောက်လိုက်' စသည့် ဝေါဟာရများကို စေ့စေ့စပ်စပ် ရွေးချယ် သုံးနှုန်းထားသည့်အတွက် ဇာတ်ဆောင် နှစ်ဦး အားပြိုင်လှုပ်ရှားရမည့် ပတ်ဝန်းကျင်အဝန်းအဝိုင်းကို စာဖတ်သူတို့အနေဖြင့် နားလည် ခံစားလာနိုင်စေပါသည်။

'တောအုပ်' မှာ "သစ်ပင်အစုအဝေး။ သစ်တောဌာန အရာရှိငယ်တစ်မျိုး"[၁] ဖြစ်သည်။

'တောခေါင်း' မှာ "သစ်တောဌာန အမှုထမ်းတစ်မျိုး"[၂] ဖြစ်သည်။

'ချောင်းအုပ်' မှာ "သစ်တောကြိုးဝိုင်းရှိ သစ်ကွက်များနှင့် သစ်မျှောလုပ်ငန်းတို့ကို ကြီးကြပ်ရသော အမှုထမ်း"[၃] ဖြစ်သည်။

'ချောင်းခေါင်း' မှာ 'ချောင်းအုပ်၏လက်ထောက်အမှုထမ်း"[၄] ဖြစ်သည်။

'ဆင်အုပ်' နှင့်ပတ်သက်၍ 'ဆင်လုပ်သား' စာအုပ်တွင်–

> "နိုင်ငံပိုင်သစ်ထုတ်လုပ်ရေး၌ ဆင်အကောင် ၅၀ တွင် ဆင်အုပ် တစ်ယောက် ထားပေးသည်။ ဆင်အုပ်၏တာဝန်မှာ သာမန် အားဖြင့် တစ်လနှစ်ကြိမ် ဆင်ဝိုင်းစခန်းများကို လှည့်လည်စစ်ဆေး ရသည်။ ဆင်ကျန်းမာရေးအတွက် ဆင်ခေါင်း၊ ဆင်ဦးစီးများအား ဆင်ကျွေးရန် ဆေးနှင့်အစားအစာများ ညွှန်ကြားရသည်"[၅]

ဟု ရေးသားဖော်ပြထားရာ 'ဆင်အုပ်' မှာ 'ဆင်ခေါင်း၊ ဆင်ဦးစီး'တို့ထက် ရာထူးကြီးပြီး ဆင်ဝိုင်းစခန်းများကို လစဉ်လှည့်လည်စစ်ဆေးရသော ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အရာရှိတစ်မျိုးဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

'ဆင်ခေါင်း' နှင့်ပတ်သက်၍လည်း 'ဆင်လုပ်သား' စာအုပ်တွင်ပင်–

---

[၁] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၁၄၈။
[၂] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၁၄၇။
[၃] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၆၃။
[၄] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၆၃။
[၅] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၁၅။

> "ဆင်ခေါင်းမှာ ဆင်ငါးကောင်၊ ခြောက်ကောင်မှ ကိုးကောင် ဆယ်ကောင်ထိရှိသော ဆင်ဝိုင်း၊ ဆင်စခန်းများကို ကွပ်ကဲ အုပ်ချုပ်ရသူ ဖြစ်သည်။ သူသည်လည်း ပဲ့စီး၊ ဦးစီးဘဝမှ အဆင့်ဆင့် တက်လာရ၍ ၉၇ ကျပ်မှ ၁၈၀ ကျော်ထိ လခရသူ ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟူ၍ ဖော်ပြရေးသားထားရာ 'ဆင်ဦးစီး၊ ပဲ့စီး'တို့ထက်ရာထူးကြီးပြီး 'ဆင်အုပ်'ထက် ရာထူးငယ်သော ဆင်ဝိုင်း၊ ဆင်စခန်းတစ်ခုကို ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်ရသူကို 'ဆင်ခေါင်း' ဟု ခေါ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ထို့အပြင် ဤဝတ္ထုထဲတွင် 'ဆင်စီးလှံကိုင်နောက်လိုက်' ဟူသည့် ဆင်လုပ်ငန်း ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားရာ 'ဆင်စီး' ဆိုသည်မှာ ဤနေရာတွင် 'ဆင်ဦးစီး'ကို ဆိုလိုဟန်ရှိသည်။ 'ဆင်ဦးစီး' ဟူသော ဝေါဟာရကို 'မြန်မာအဘိဓာန်'တွင်–

> "ဆင်ဦးပိုင်းတွင် ထိုင်၍ ချွန်းဖြင့် ဆင်ကို မိမိလိုရာ စေခိုင်းသူ။"[၂]

ဖော်ပြထားသည်။ ထို့အတူ 'ဆင်ဦးစီး' သည် 'ပဲ့စီး' ဘဝမှ ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်းခံရသူ၊ ဆင်တစ်ကောင်ကို တာဝန်ယူထိန်းကွပ်ပေးရသူဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း 'ဆင်လုပ်သား' စာအုပ်တွင်–

> "ဦးစီးသည် မိမိ၏ဆင်အတွက် လုံးဝဥဿုံ တာဝန်ယူရသည်။ သူ့အား ပဲ့စီးက ကူညီသည်။"[၃]

ဟု လည်းကောင်း၊

> "ဆင်ထိန်း၊ ဆင်ဦးစီးတို့မှာ လခ ၉၇ ကျပ်သာ ရကြသည်။ သူတို့သည်လည်း ပဲ့စီးဘဝက တစ်ဆင့်တက်လာသော လုပ်သားများ ဖြစ်၏။"[၄]

ဟူ၍ ဖော်ပြရေးသားထားရာ 'ဆင်ဦးစီး' ကို 'ဆင်ထိန်း' ဟုလည်း ခေါ်ကြောင်း၊ 'ပဲ့စီး'နှင့် တွဲဖက်၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသူဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ 'ပဲ့စီး' ဟူသော ဝေါဟာရအနက်ကို 'မြန်မာအဘိဓာန်' တွင်–

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၅–၂၁၆။
[၂] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၁၂၃။
[၃] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၂၄။
[၄] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၂၄။

"လေ့တွင် တက်မကိုင်ရသူ။ ဆင်၏နောက်ပိုင်းတွင် ထိုင်လိုက်ရသော ဆင်မှူထမ်း"[၁]

ဟု ဖော်ပြရေးသားထားပါသည်။ ထို့အတူ 'ဆင်လုပ်သား' စာအုပ်တွင်လည်း–

"အသက် ၁၄ နှစ်တွင် သူသည် ဆင်စခန်း၌ အလုပ်သင်လုပ်ရ၏။ ထိုစဉ်က ပဲ့ချိတ်ခေါ် သံကြိုးနှင့် သစ်လုံးကို ချိတ်ပေးရသူ အဖြစ်ဖြင့် ဆင်ဦးစီးကို ကူညီရ၏။"[၂]

ဟု လည်းကောင်း၊

"ပဲ့စီးများမှာ ဆင်ဦးစီးများကဲ့သို့ ငယ်စဉ်ကပင် ဆင်နှင့်လက်ပွန်းတတီးနေကာ ဦးစီးကို ကူညီရသူ ဖြစ်သည်။ ပဲ့စီး၊ ပဲ့ချိတ်၊ လုံကိုင်ဟု အမျိုးမျိုးခေါ်ကြသည်။ လစာမှာ ၈၂ သာရ၍ ဦးစီးခိုင်းသမျှ ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးရသည်။"[၃]

ဟုဖော်ပြရေးသားထားရာ 'ပဲ့စီး' သည် ဦးစီး၏လက်ထောက်အဖြစ် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးရသူဖြစ်ပြီး 'ပဲ့ချိတ်၊ လုံကိုင်၊ လုံကိုင်နောက်လိုက်' စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

စာရေးသူသည် ဆင်လုပ်သားတို့ ဘဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှိနေကြသော ရာထူးအဆင့်ဆင့်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံတင်ပြလိုက်ခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူတို့ မသိသေးသော ဝေါဟာရများကို သိခွင့်ရလိုက်ပါသည်။ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဗဟုသုတကို ရရှိစေပါသည်။ စာပေဘက်မှ ကြည့်လျှင်လည်း ဇာတ်လမ်းပါနောက်ခံဝန်းကျင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းကို ပို၍သရုပ်ပေါ်လာစေပါသည်။

ဇာတ်ဆောင်များနှင့် မိတ်ဆက်ပေးရာ၌ စာရေးသူက–

"တင်မောင်က အိုက်ထွန်းပဆင်ကို အငှားစီးနေသော နေ့စားဆင်ဦးစီး။ လှကွန့်က အစိုးရသစ်ထုတ်လုပ်ရေးမှ လခစားဆင်ဦးစီး။"[၄]

ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဇာတ်ဆောင်နှစ်ဦး၏ ဘဝအနေအထား မတူညီမှုကို 'နေ့စားဆင်ဦးစီး၊ လခစား ဆင်ဦးစီး' ဆိုသော ကွဲပြားသည့် ဝေါဟာရများဖြင့် တင်ပြထား

---

[၁] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၂၁၇။
[၂] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၆။
[၃] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၂၁–၂၂၂။
[၄] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၇၁။

သည်။ ဆင်ဦးစီးလောကဌ်ပင် 'နေ့စား'နှင့် 'လခစား' ဟူ၍ ကွဲပြားနေကြောင်း သိမှတ်ရသည်။ စာပေအမြင်ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် 'တင်မောင်' သည် မိန်းမချောကို အပြိုင်ပိုးရာ၌ 'လှကွန့်' ကို မနိုင်နိုင်သည့် အနေအထားဖြင့် ဇာတ်အိမ်တည်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအနေအထားကြောင့် တင်မောင်သည် ဇာတ်တက်ပိုင်းတွင် သစ်မှောင်ခိုသမားများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး သစ်ဆွဲ၍ အပိုဝင်ငွေရှာရသော ဇာတ်လမ်းအဖြစ်အပျက်ကို အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ဖြစ်စေပါသည်။ ဇာတ်ထွတ်ပိုင်းဖြစ်သည့် ဆင်ပုံကျွံကာ ဘဝပျက်ခဲ့ရသည့် ဖြစ်ရပ်မှာလည်း ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှုသဘောအရကြည့်လျှင် အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ဖြစ်လာစေပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် စာရေးသူက တဖြည်းဖြည်း ဇာတ်ရှိန်ကို မြှင့်တင်ပေးရာတွင်–

> "အကယ်၍ သူ့လိုပုဂ္ဂလိကဆင်စီးသမား မဟုတ်ဘဲ အစိုးရသစ်ထုတ်လုပ်ရေးမှ ဆင်သမားများသာဆိုလျှင် ဤလိုရာသီမှာ သစ်ဆွဲအလုပ်ကိုနားပြီး ဆင်ကျောင်းစခန်းများသို့ပင် ရောက်သွားကြလေပြီ။ တင်မောင်တို့လို ပုဂ္ဂလိကဆင်သမားများအနေနှင့်ကား ယခုထိ မနားနိုင်ကြသေး။ ချောင်းကျန်၊ ရေကျန်သစ်တွေကို လယ်သမား၊ ယာသမားများ ကောက်သင်းကောက်သလို လုံးရေကောက် တိုက်ကြ၊ ဆွဲကြတုန်း။"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားသည်။ ထိုအရေးအသားတွင် 'ဆင်ကျောင်းစခန်း၊ ချောင်းကျန်၊ ရေကျန်သစ်၊ ကောက်သင်းကောက်သလို လုံးရေကောက် တိုက်ကြ၊ ဆွဲကြ' ဟူသည့် ဆင်နှင့်သစ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများကို နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်။ 'ဆင်ကျောင်းစခန်း'ဆိုသည်မှာ 'နွေရာသီ အလုပ်ရပ်နားချိန်တွင် ဆင်များ နားနေရန် လွှတ်ထားသည့်စခန်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ 'ချောင်းကျန် ရေကျန်သစ်' ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ဖိုးကျော့၏ 'ဆင်လုပ်သားစာအုပ်'တွင်–

> "သစ်တင်သောလုပ်ငန်းကို သစ်ခေါင်းတစ်ယောက်က ကြည့်ရှုကြပ်မတ်ရ၏။ သစ်လုံးရေ သုံးဆယ်ကျော် ရှိသည်။ ထိုသစ်များမှာ မိုးတွင်းက ရေမျှောချသော်လည်း မကျဘဲ တင်ကျန်ခဲ့သော သစ်လုံးများ ဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့သော သစ်များကို သစ်ထုတ်လုပ်ရေးက ရေကျန်သစ် ဟုခေါ်သည်။"[၂]

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၇၃။
[၂] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၃၄။

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ‘ချောင်းကျန်၊ ရေကျန်သစ်’ ဆိုသည်မှာ ‘မိုးရာသီတွင် ရေစီးဖြင့် မျှောချသည့် သစ်များအနက် ချောင်းနံဘေးတွင် မကျဘဲ တင်ကျန်ရစ်သည့် သစ်များကို ‘ချောင်းကျန် ရေကျန်သစ်’ ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ‘ကောက်သင်းကောက်’ ဟူသော ဝေါဟာရ၏အနက်မှာ ‘ရိတ်သိမ်းပြီး ကြွင်းကျန်နေသော စပါးစသည့် သီးနှံကို ရှာဖွေကောက်ယူသည်။ အကြွင်းအကျန် ကလေးများကို စုဆောင်းသိမ်းယူသည်။’ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

‘ဆင်ပုံကျွံလူနွံနစ်’ ဝတ္ထုတွင် ‘ကောက်သင်းကောက်သလို’ ဟု ဥပမာ အလင်္ကာဖြင့် မိုးရာသီ ရေစီးပြင်းသည့်အချိန်တွင် ချောင်းငယ်မြောင်းငယ်များထဲ၌ တင်ကျန်နေခဲ့သည့် သစ်များကို တစ်လုံးချင်း လိုက်ကောက်ရာတွင် သုံးစွဲသော ‘လုံးရေကောက်’ ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် ဆက်စပ်သုံးစွဲထားသည်။ ‘လုံးရေကောက်’ ဆိုသည့် ဝေါဟာရက ဇာတ်ဆောင် တင်မောင်၏ ပုဂ္ဂလိဆင်ဦးစီးတစ်ယောက်၏ ပင်ပန်းသောဘဝကို ပုံဖော်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ‘ကောက်သင်းကောက်သလို’ ဆိုသည့် ဥပမာအလင်္ကာနှင့် ဆက်စပ်ပေးလိုက်ခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူ တင်ပြလိုသော တင်မောင်၏ ဘဝသည် ကရုဏာသက်ဖွယ် ဖြစ်စေသည်။ လုကွန့်ကို အနိုင်ရရန်၊ မိန်းမချောကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရန်အတွက် သစ်မှောင်ခိုသမားများနှင့် ပူးပေါင်းမိသည့် ဖြစ်ရပ်မှာလည်း စာဖတ်သူတို့အနေနှင့် ဖြစ်သင့်သည်ဟု လက်ခံလာနိုင်စရာအကြောင်း ဖြစ်လာရ ပါသည်။ ဝေါဟာရများကို နေရာတကျသုံးစွဲခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူ ပုံဖော်တင်ပြလိုသော ပုဂ္ဂလိက နေ့စားဆင်ဦးစီးတစ်ဦး၏ဘဝသည် ရုပ်လုံးပေါ်လာပါသည်။ ဘာသာစကားကို စနစ်တကျသုံးစွဲမှုကြောင့် စာပေအမြင်နှင့်ကြည့်လျှင် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့ကို သရုပ်ပီပြင်လာစေရန်၊ ရသမြောက်လာစေရန် အထောက်အကူပြုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤဝတ္ထုတွင် တင်မောင်သည် သစ်မှောင်ခိုလုပ်ရင်း ဆင်ပုံကျွံ၍ လူနွံနစ်ရ တော့မည့်ဖြစ်ရပ်ကို ဇာတ်ဆောင် အိုက်ထွန်းပ၏ နိမိတ်ပြစကားဖြင့် တင်ပြထား သည်။ ထိုပြောစကားကို–

> “မိန်းမတစ်ယောက်အတွက်နဲ့ ပုံကျွံတော့ မခံနဲ့နော်။ မင်းလည်း ဆင်သမားပဲ။ ကြားဖူးမှာပေါ့။ ဆင်ပုံကျွံတော့ လူနွံနစ်တတ် တယ်တဲ့။”[၁]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ‘ပုံကျွံ’ ဟူသော ဝေါဟာရအနက်နှင့်ပတ်သက်၍ ‘ဆင်လုပ်သား’ စာအုပ်တွင်–

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၇၅။

> "တစ်ခါတစ်ရံ တောင်ကြားလွင်ပြင်များပေါ်တွင် မိုးရွာ၍ဖြစ်စေ၊ ချောင်းကော၊ အင်းကောများပေါ်၍ဖြစ်စေ အပေါ်ယံမှာ ရေပြင်ဖြစ်ပြီး အောက်တွင် ရွှံ့ညွန်များ ရှိတတ်လေရာ ရေကြိုက်သော ဆင်သတ္တဝါသည် ထိုနေရာမျိုး၌ ရေဆင်းစိမ်မိသဖြင့် ညွန်နစ်ကာ သေဆုံးတတ်သည်။ ဤသို့သေဆုံးခြင်းကို ဆင်သမားများက 'ပုံကျွံသေသည်' ဟု ခေါ်သည်။"[၁]

ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ထိုဝေါဟာရကိုပင် 'ဆင်ပုံကျွံတော့လူနွံနစ်' ဝတ္ထုတွင်–

> "အမှန်က ဤနှမ်းဖြည်းချောင်းဖျားလွင်ပြင်သည် အပေါ်ယံကသာ မြေသားတွေ ခြောက်သယောင်းလိုက်ပြီး ဂူတလိုင်းပင်နှင့် ဆင်အော်မြက်တွေ ပေါက်နေသော်လည်း အောက်အတွင်း မြေစေးများမှာမူ ရွှံ့နွံအပျစ်အပျော့သာ ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ရှေ့ကသွားနှင့်သော အောင်ဘ၏လူတစ်လေးကိုတော့ အပေါ်ယံ မြေသားတွေက ခံနိုင်အား ရှိနေသည်။ သို့သော် သစ်ဆွဲလာသော ဆင်အလေးနှင့် တအားနင်းလိုက်သောအခါ နွံပုံထဲ ချက်ချင်း ကျွံကျသွားခြင်း ဖြစ်၏။"[၂]

ဟူ၍ စာရေးဆရာဖိုးကျော့သည် ဒိဋ္ဌလောကတွင် ဆင်လုပ်သားတို့ အမှန်တကယ် ကြုံတွေ့ရတတ်သည့် ဆင်ပုံကျွံခြင်းဟူသည့် ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတစ်လုံးကို မူတည်၍ ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်လုံး ဖြစ်ပေါ်လာအောင်၊ ရသမြောက်လာအောင် စိတ်ကူးဖြင့် ပေါင်းစပ်ကာ ဖန်တီးခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ဆင်ပုံကျွံတော့ လူနွံနစ်ဟု တွဲစပ်သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဆင်လုပ်သားတို့၏ဘဝတွင် ဆင်နှင့်ထပ်တူ ဆုံးရှုံးခြင်းဒဏ်၊ ပျက်စီးခြင်းဒဏ်ကို ခံစားကြရသည့် ဘဝသရုပ်ကို ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။

ဇာတ်ထွတ်ပိုင်းတွင် မိန်းမချောတစ်ယောက်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရန် သစ်မှောင်ခိုဆွဲကာ ကြိုးစားရင်း ဆင်ပုံကျွံခဲ့ရသည့် ဇာတ်ကွက်ကို–

> "ငွေတိုးခေါင်းစိုက်ကျသွားသည်။ တင်မောင်လည်း ငွေတိုးဦးကင်ပေါ်မှ ဆင်အော်မြက်တောထဲ လွင့်စဉ်ကျသွား၏။ 'ပုံကျွံပြီ' ဟူသော အသံကြောင့် ရတ်တရက် ခေါင်းနပန်းကြီးသွားသည်။ ငွေတိုးသည် တကျိုကျိုအော်ကာ ပုံထဲရုန်းကန်နေ၏။ ရုန်းလေနစ်လေ

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၁။

[၂] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၈၂။

> ဖြစ်နေသော ငွေတိုးအနားသို့ တင်မောင် ကပ်သွားသည်။ ရင်သိုင်းကြိုးသည် အလိုလို ချိတ်ပြုတ်ထွက်သွားသည်။ တင်မောင်လည်း ငွေတိုးနား ကပ်၍မရတော့။ မြေပြင်မှာ ငလျင်လှုပ်သလို ငွေတိုးနား တစ်ဝိုက်တွင် တုန်ခါပြီး နစ်ဝင်နေ၏။ ဆင်အော်မြက်ပင်တွေ၊ ဂူတလိုင်းချုံတွေပါ ငွေတိုးနှင့်အတူ နစ်ဝင်ပါသွားနေ၏။ တင်မောင် ကြောင်ကြည့်နေစဉ် တစ်ခဏအတွင်းပင် ငွေတိုးက အတင်းရုန်းလေရာ ဆင်တစ်ကောင်၏ အလေးချိန်ဒဏ်ကို မခံနိုင်သဖြင့် ပုံက ပို၍ ကျွံသွားသည်။ ငွေတိုး၏ ကျောကုန်းပင် နစ်မြုပ်တော့မည်။"[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

> "ယခု ဤသည်ကိုမသိ၊ အရောက်ဖူး၊ မကြားဖူးသော တင်မောင်မှာ ကြည့်နေရင်းခဲ့ပင် ရုန်းရင်းကန်ရင်းနှင့် ငွေတိုး အသံတိတ် သွား၏။ ဆင်တစ်ကောင်လုံးသာ ပုံကျွံ၍ သေသွားခဲ့လျှင် အမှု ပေါင်းစုံပတ်လာမည့် တင်မောင်၏ဘဝမှာလည်း ပုံကျွံ၍ သေသွား သည်နှင့် ဘာမှမထူးတော့ပါချေ"[၂]

ဟု ရေးဖွဲ့တင်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံပိုင်သစ်ထုတ်လုပ်ရေးမှ ဆင်များသည် ပုံကျွံ၍ နွံနစ်သေဖူးသည်။ ထို့ကြောင့် အတွေ့အကြုံရင့်ကျက်သော ဆင်ဦးစီးများသည် နွံပုံ လွင်ကြောကိုဖြတ်၍ မည်သည့်အခါမျှ သစ်မဆွဲခဲ့ကြပေ။ လောဘဇောကပ်၍ အတွေ့အကြုံနည်းသော တင်မောင်သည် ထိုအကြောင်းကို မသိ၍ ဆင်လည်းဆုံး လူလည်းဘဝနွံနစ်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို ပိုင်နိုင် ကျွမ်းကျင်သည့်အလျောက် 'ပုံကျွံ'ဆိုသည့် ဝေါဟာရအနက်ကို ခံစားတွေးတောရာမှ ဤဇာတ်လမ်းကို ဖန်တီးနိုင်ခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ဝေါဟာရများကို နေရာ တကျ အသုံးချတတ်မှုကြောင့် ဆင်ခြင်စရာ၊ ဘဝသင်ခန်းစာယူစရာ ရသမြောက် ဘဝသရုပ်ဖော် ဝတ္ထုတိုကောင်းတစ်ပုဒ်ကို ဖြစ်လာရသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၈၁–၈၂။

[၂] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၈၂။

၃၊ ၂။ ဆင်ကြောက်ချောင်း

ဤဝတ္ထုသည် ဇာတ်လမ်းအသားပေး ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ် မဟုတ်ပါ။ ဆင်များကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ကျုံးသွင်းခြင်း၊ ဆင်ရိုင်းများနှင့် ဆင်ဖမ်းလုပ်သားများ ရင်ဆိုင်အားပြိုင်ရခြင်း စသည့် ဖြစ်ရပ်အခြေအနေများကိုသာ ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ဆင်ဖမ်းလုပ်သားများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခေါ်အဝေါ် ဝေါဟာရများ၊ ဆင်ဖမ်းဆီးမှုဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်သော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေရာတကျ ထည့်သွင်းအသုံးချခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူတို့၌ ဘာသာစကားအတွေ့အကြုံ အသိအမြင်များ တိုးပွားလာစေပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုဝေါဟာရများ၏ မှန်ကန်တိကျမှု၊ နေရာတကျဖြစ်မှုတို့ကြောင့် စာရေးသူ တင်ပြလိုသော ဆင်ဖမ်းလုပ်ငန်း အတွေ့အကြုံများသည် သရုပ်ပီပြင်လာပြီး ဘယာနကရသ၊ ဝီရရသ၊ ကရုဏာရသစသည့် ရသခံစားမှုများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် အထောက်အကူပြုနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဇာတ်လမ်းအဖွင့်တွင်–

> "လူအယောက်နှစ်ဆယ်ကျော် ခုနစ်ရက်ခန့် လိုက်လာခဲ့ကြသော ရှစ်ကောင်ပါ တောဆင်ရိုင်းအုပ်ကို ရေပြာချောင်းဘေးနားရှိ ကျုံကြားတောထဲတွင် ဝိုင်းစုသိမ်းသွင်းထားနိုင်ကြပြီဖြစ်ကြောင်းကို ဆင်လိုက်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် သောင်ဆရာကျုံးပိုင်ကြီး ဦးတင်အောင်အား ငထီးသံက နောက်ဆုံးသတင်း လာပို့သည်"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် 'ဆင်လိုက်အဖွဲ့၊ သောင်ဆရာကျုံးပိုင်ကြီး' ဆိုသော ဝေါဟာရများ ပါဝင်နေပါသည်။ ဆင်လိုက်အဖွဲ့ဆိုသည့် သဘောကို လူအယောက်နှစ်ဆယ်ကျော်က တောဆင်ရိုင်း ရှစ်ကောင်နောက်သို့ လိုက်လာခဲ့ပုံဖြင့် အနက်ပေါ်လွင်စေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆင်ဖမ်းရာတွင် 'ဆင်ကင်းထောက်အဖွဲ့' ဟူ၍ ရှိသည်။ ထိုအဖွဲ့က တောဆင်ရိုင်းများရှိမည့်နေရာကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းပြီး ဆင်လိုက်အဖွဲ့သို့ သတင်းပေးရသည်။ ဆင်လိုက်အဖွဲ့က တောဆင်ရိုင်းများနောက်သို့ လိုက်ပြီး ကျုံးသွင်းသည်အထိ တာဝန်ယူရသည်။ ထိုဆင်ဖမ်းအဖွဲ့သားများအားလုံး၏ အကြီးဆုံးခေါင်းဆောင်ကို 'သောင်ဆရာကျုံးပိုင်ကြီး' ဟု ခေါ်သည်။ ဇာတ်လမ်းအဖွင့်၌ပင် ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကြောင့် ရှေ့ဆက်မည့် ဇာတ်လမ်းအလားအလာကို မှန်းဆမိစေပါသည်။ သောင်ဆရာကျုံးပိုင်ကြီး ဦးတင်အောင်က–

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၁၉၉၆၊ ၃၂။

"ကောင်းပြီ မင်းတို့ခါတ်ထုပ်၊ ပေထုပ်တွေနဲ့ ဖြောက်အိုးမီးကွင်းတွေလည်း အလုံအလောက်ပါကြပြီဆိုရင် ဒီညသွင်းကြတော့။ ကျုံးတံခါးနဲ့ မီးတား ရဲလောင်းတွေလည်း ငါထပ်စစ်ထားလိုက်ဦးမယ်။"[၁]

ဟု ပြောဆိုသည်။ ထိုနေရာ၌ 'ခါတ်ထုပ်၊ ပေထုပ်၊ ဖြောက်အိုး၊ မီးကွင်း၊ ကျုံးတံခါး၊ မီးတား၊ ရဲလောင်း' ဟူသည့် ဝေါဟာရများကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ 'ပေထုပ်' ဟူသည့် ဝေါဟာရကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင်–

"ယမ်းစသည်နှင့် ကျောက်စရစ်ခဲတို့ကို ထုပ်၍ လုပ်ထားသောပစ်ဖောက်စရာ အလုံး"[၂]

ဟု ဖွင့်ထားသည်။ ထို့အတူ 'ဆင်လုပ်သား' စာအုပ်တွင်လည်း–

"ပေထုပ်မှာ ဆေးဒန်းနှင့်ပိုတက်မှုန့်ကို ဆတူညီမျှစွာ သမပြီးလျှင် ကျောက်စရစ်ခဲယယ်များ အနည်းငယ် ရောစပ်လျက် စက္ကူထူထူနှင့် ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းစွာ အထုပ်ငယ်ကလေးများ ထုပ်ရသည်။ ပေထုပ်များ ရေမစိုစွတ်စေရန် ပလပ်စတစ်အပါးစားဖြင့် အပေါ်မှ ထုပ်ထားရသေးသည်။ အချို့ဒေသများတွင် ပေထုပ်များအစား ဖြောက်အိုးကို အသုံးချတတ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ တောဆင်ရိုင်းများ မောင်းလာရာ၌ ဆင်များ ကျုံးရှိရာဘက်သို့ ပြေးသွားအောင် ခြောက်လှန့်အသံပေးပြီး ပစ်ဖောက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖြောက်အိုးမှာ မီးရှို့ဖောက်ရပြီး ပေထုပ်မှာ မာကြောသော သစ်ပင် (သို့မဟုတ်) ကျောက်တုံး တစ်ခုခုပေါ်သို့ တအားပစ်ပေါက်လိုက်လျှင် ဒိုင်းခနဲ ပေါက်မြည်တတ်သည်။"[၃]

ဟု ပေထုပ်ပြုလုပ်ပုံနှင့် အသုံးဝင်ပုံတို့ကိုပါ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အတူ 'ဖြောက်အိုး' ဟူသော ဝေါဟာရကို 'မြန်မာအဘိဓာန်'တွင်–

"မီးရှို့လျှင် ပေါက်ကွဲအသံမြည်စေရန် စီမံထားသောယမ်းထုပ်"[၄]

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၁၉၉၆၊ ၃၂။
[၂] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၂၁၆။
[၃] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၇၊ ၁၁၁။
[၄] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၂၅၄။

ဟူ၍ ဖွင့်ထားရာ ‘ပေထုပ်၊ ခတ်ထုပ်၊ ဖြောက်အိုး’ တို့မှာ ဆင်ကိုအသံဖြင့် ခြောက်လှန့်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ဆင်လုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့အတူ ‘မီးကွင်း’ ဟူသော ဝေါဟာရကို ‘မြန်မာအဘိဓာန်’ထဲတွင်–

“လောင်စာပတ်ထားသော ကွင်း”[၁]

ဟူ၍ အနက်ဖွင့်ထားရာ ဆင်ရိုင်းများကို ကျုံးရှိရာသို့မောင်းလာရာတွင် လောင်စာပတ်ထားသော မီးကွင်းဖြင့် ခြောက်လှန့်ရာတွင် အသုံးပြုသော ဆင်လုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းတစ်မျိုးဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့အပြင် ‘ကျုံးတံခါး’ ဟူသည့် ဝေါဟာရကို ‘မြန်မာ့ဆင်’ စာအုပ်တွင်–

> “ကျုံးတံခါးဝအရှေ့ဘက်တွင် တံခါးတိုင် ၄ လုံးကို ရှေ့ ၂ လုံး၊ နောက် ၂ လုံး စိုက်ထူပြီး အလယ်တွင် အထက်မှအောက်သို့ လျှောကျနိုင်သော ကျုံးတံခါးကို ထားရသည်။ တံခါးကို မျောတိုင်များဖြင့် တည်ဆောက်၍ အောက်ခြေအဖျားပိုင်းများ ချွန်ထားရသည်။ တံခါးထိန်းကြိုးကို ဓါးဖြင့် ဖြတ်ချလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အောက်သို့အရှိန်ဖြင့် လျှောကျလာပြီး မြေကြီးတွင် စိုက်ဝင်သွားစေရန် ဖြစ်သည်။ ကျုံးတံခါးကို အထက်သို့ ပေ ၂၅–၃၀ခန့် မတင်ပြီး ကြိုးများဖြင့် ဆိုင်းချည်ထားရသည်။”[၂]

ဟုလည်းကောင်း ‘ဆင်လုပ်သား’ စာအုပ်တွင်

> “ကျုံးတံခါးဝအရှေ့ဘက်တွင် ကျုံးတံခါးတိုင် ၄ လုံးကို ရှေ့ ၂ လုံး၊ နောက် ၂ လုံး စိုက်ထူပြီး အလယ်တွင် ကျုံးတံခါးကို ထားရသည်။ ကျုံးတံခါးမှာ လူကြီးခြေသလုံးလောက်ရှိသော မျောတိုင်များကို တစ်လုံးချင်းစီကွပ်၍ နံရံသဖွယ် ခိုင်ခံ့စွာ ပြုလုပ်ထားရသည်။ မတ်တပ်ထောင်ထားသော ကျုံးတံခါး၏ အောက်တိုင်ထိပ်ဖျားများကို မြနေအောင်ချွန်ထား၏။ ဤသို့ ချွန်ထားခြင်းမှာ ကျုံးထဲသို့ဆင်များဝင်မိသောအခါ အပေါ်က တံခါးကို ဖြုတ်ချလိုက်ပါက တံခါးရင်းသည် မြေပြင်သို့ စူးဝင်သွားစေရန် ဖြစ်သည်။ ကျုံးတံခါးမှာ အရှင်ဖြစ်ပြီး ရှေ့နှစ်လုံး၊

[၁] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၂၆၈။
[၂] တင်အောင်လှ၊ ဦး၊ ၂၀၁၂၊ ၆၄။

> နောက်နှစ်လုံးစီ စိုက်ထူထားသော တံခါးတိုင်လေးလုံးကြားမှ အထက်သို့ ပေသုံးဆယ်ခန့် အမြင့်ဆွဲတင်ထားရသည်။"[၁]

ဟူ၍ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းတင်ပြထားရာ 'ကျုံးတံခါး' မှာ ခိုင်ခန့်သည့်မျောတိုင်များဖြင့် ပြုလုပ်ထားပြီး ကျုံးအထက် အမြင့်ပေ ၃၀ ခန့်တွင် ချိတ်ဆွဲထားကာ ကျုံးအတွင်းသို့ ဆင်ရိုင်းများကို မောင်းသွင်းလာပြီး နောက်ပြန်မထွက်နိုင်အောင် ပိတ်ဆို့ထားသည့် အဆီးအကာပင်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့အတူ ဤဝတ္ထုထဲတွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည့် 'မီးတား၊ ရဲလောင်း' ဟူသည့် ဝေါဟာရများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း 'ဆင်လုပ်သားစာအုပ်'တွင်ပင်–

> "ကျုံးတံခါးဝနှစ်ဖက်နှင့်ဆက်လျက် တစ်ဖက်လျှင် အရှည်ပေ ၁၂၀၀ မှ ၁၈၀၀ ထိ မျောတန်း၊ မျောတိုင်များနှင့် ရဲလောင်း လက်တံနှစ်ဖက် သွယ်ပေးထားရသည်။ ထိုရဲလောင်းလက်တံများမှာ ဒီဂရီ ၆၀ အပြင်သို့ ကတော့ပုံ ကားသွားလေသည်။ "[၂]

ဟုလည်းကောင်း၊

> "ဆင်ရိုင်းများကို ကျုံးရှိရာသို့ မောင်းသွင်းလာကြရာတွင် ကျုံးနှင့် တစ်ဆက်တည်းသွယ်ထားသော ရဲလောင်းထဲသို့ တောဆင်ရိုင်းများ ဝင်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် အပေါ်လင့်မှ လင့်စောင့်လုပ်သားများသည် လင့်ပေါ်မှ ချက်ချင်းဆင်း၍ အသင့်စုပုံထားသော အမှိုက်ပုံများကို ရေနံလောင်း မီးရှို့ကာ တောဆင်ရိုင်းများ ပြန်ထွက်မပြေးအောင် မီးပုံဖြင့်ပိတ်ရသည်။ ဤသည်ကို 'မီးပိတ်' သည်ဟု ခေါ်၏။"[၃]

ဟုလည်းကောင်း၊ ရှင်းလင်းဖော်ပြရေးသားထားရာ 'ရဲလောင်း' ဆိုသည်မှာ 'ဆင်ကျုံးအရှေ့ဖက် တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် ကတော့ပုံသဏ္ဌာန် ကာရံထားသည့် လမ်းမြောင်' ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့အတူပင် 'မီးပိတ်' ဆိုသည်မှာလည်း ဆင်ရိုင်းများ ရဲလောင်းအတွင်း ဘက်သို့ဝင်လာသည့်အချိန်တွင် ပြန်လှည့်၍ ထွက်မပြေးဝံ့အောင် အမှိုက်ပုံကလေးများကို မီးရှို့၍ ခြောက်လှန့်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့သို့ မီးပိတ်ခြင်းကို 'မီးတားခြင်း' ဟုလည်း ခေါ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၁၀၈။

[၂] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၁၀၉။

[၃] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၁၁၀။

အဆိုပါဝေါဟာရများကို ဇာတ်လမ်းထဲတွင် နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ဆင်ဖမ်းခြင်း ဇာတ်ကွက်သည် ပိုမိုပီပြင်သရုပ်ပေါ်လာရပါသည်။ ဆင်ဖမ်းလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆင်လုပ်သားတို့၏ ဘဝလှုပ်ရှားမှုများသည်လည်း ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရှိလာစေပါသည်။ ဤဝတ္ထုတွင် စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို စာဖတ်သူတို့အနေနှင့် သတိပြုမိစေလိုဟန် ရှိသည်။ ဝေါဟာရတို့၏ အနက်သဘောကို ပေါ်လွင်စေသည့် ဇာတ်ကွက်များ၊ ရှင်းလင်းတင်ပြချက်များကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဆင်ဖမ်းရာတွင် ပါဝင်ရသည့် 'ရှေ့ပြေးလိုက်တိုက်စစ်မှူး' ဆိုသည့် ဝေါဟာရ၏အနက်ကို စာရေးသူ၏ အတင်အပြနှင့် ရှင်းပြထားသည်။ ထိုအကြောင်းကို

> "ဆင်အုပ်ကြီးကို ကျုံးသွင်း ကျုံးဝင်အောင် မောင်းကြရာတွင် ရှေ့ပြေးလိုက် တိုက်စစ်မှူးတွေမှာ အလွန်အရေးကြီး၏။ သက်စွန့်ဆံဖျားလည်း စွန့်စားရဲကြရ၏။ အကယ်၍ ဆင်အုပ်က ကျုံးဝင်ခါနီး လံတာရဲလောင်းထဲ ရောက်ခါမှ ပြန်လှည့်လာလျှင် ရှေ့ကဆီးပြီး ပေထုပ်၊ ဖြောက်အိုး၊ မီးကွင်းတို့နှင့် ဆီးခံပစ်ပေါက်ကြရသည်။ မီးတားထဲဝင်အောင် ခြောက်လှန့်လွှတ်ရသည်။ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ မီးသုံးတန်ကျော်သွားသော်လည်း လံတာရဲလောင်းအဆုံး ကျုံးဝရောက်ခါမှ ပေကပ်ကပ်လုပ်နေပြန်လျှင်လည်း ခတ်ထုပ်ကို လေးဂွထဲထည့်၍ ဆင်တင်ပါးကို အနီးကပ် ပစ်ရသည်။ ဆင်တင်ပါးနှင့်ထိ၍ ခတ်ထုပ် ပေထုပ် 'ဒိုင်းကနဲ' ပေါက်တော့မှ ဆင်ကလန့်ပြီး ကျုံးထဲဝင်ပြေးသည်။ ရှေ့ဆင်ဦးစီးခေါင်းက ဝင်ပြေးသွားပြီဆိုလျှင်တော့ နောက်လိုက်ဆင်အားလုံးမှာ အလိုလို ရှေ့ဆင်နောက် ပြေးလိုက်ဝင်သွားတတ်ကြသည်။"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် 'ကျုံး၊ လံတားရဲလောင်း၊ မီးတား၊ ရှေ့ပြေးလိုက်တိုက်စစ်မှူး' စသည့် ဝေါဟာရအားလုံးကို စုပေါင်းထည့်သွင်း၍ ဆင်ကျုံးသွင်းပုံကို မြင်ယောင်ကြားယောင်ဖြစ်လာအောင် သရုပ်ဖော် ရေးဖွဲ့တင်ပြထားပါသည်။ ထို့သို့ရေးဖွဲ့ရာတွင် အတင်အပြ ရှင်းလင်းသွက်လက်သည့်အတွက် ဝေါဟာရများ၏ အနက်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိမြင်လာစေသည်။ 'ရှေ့ပြေးလိုက်တိုက်စစ်မှူး' တို့၏ အရေးပါမှု၊ သက်စွန့်ဆံဖျား ဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း သရုပ်ပေါ်လွင်စေသည်။

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၁၉၉၆၊ ၃၃။

ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို တီထွင်သုံးစွဲရာ၌ အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်အောင် 'ရှေ့ပြေးလိုက်တိုက်စစ်မှူး' ဟု တီထွင်နိုင်ပုံကိုလည်း သိရှိရပါသည်။ 'ဆင်ကျုံးသွင်းပုံ' ကို သာမန်မျှမရေးဘဲ ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းကြောင့် ဇာတ်လမ်းသည် ပိုမိုခိုင်မာကာ အသင့်ယုတ္တိ ရှိလာစေပါသည်။ ထို့အပြင် ဆင်ကျုံးသွင်းသည့်အခန်းကိုပင် သည်းထိတ်ရင်ဖို ခံစားမှုရသ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် စာရေးသူက–

> "တစ်ခါတစ်ခါ ကျုံးကိုရိပ်မိသွား၍ လံတားရဲလောင်း ထုတ်ထားသော သစ်လုံးကြီးတွေကို ထိုးအောင်းပြေးထွက်ရန် ဆင်များက ကြိုးစားတတ်သည်။ ထိုအခါ ရှေ့ပြေးလိုက် တိုက်စစ်မှူးတွေက လံတားရဲလောင်း ကျိုးပေါက်မသွားအောင် လုံ့ရှည်နှင့် အနီးကပ်ကျားထိုး၍ အတင်းအဓမ္မ မောင်းသွင်းကြရ၏။ ဆင်ဖမ်း၊ ဆင်လိုက်ကာလ တစ်လျှောက်လုံးတွင် ထိုအချိန်သည် အရေးအကြီးဆုံးအချိန် ဖြစ်သလို အသက်အန္တရာယ်နှင့်လည်း အနီးဆုံး အချိန် ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့များသည် သည်းထိတ်ရင်ဖိုဇာတ်ကွက်များ ဖြစ်သည်။ ထိုဇာတ်ကွက်များကို တင်ပြပေးခြင်းဖြင့် 'လံတာရဲလောင်း'ဆိုသော ဝေါဟာရ၏ အနက်သည် ပို၍ထင်ရှားလာရသည်။ တစ်ဖက်မှလည်း 'ရှေ့ပြေးလိုက်တိုက်စစ်မှူး' တို့၏ ပါဝင်လှုပ်ရှားမှု၊ ရဲဝံ့စွန့်စားမှုတို့ကို မြင်ယောင်လာစေပြီးလျှင် သည်းထိတ်ရင်ဖိုခံစားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ဘဝသရုပ် ပေါ်လွင်စေပြီးလျှင် ရသခံစားမှုကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် ဝေါဟာရများက အထောက်အကူပြုထားသည်။

ထို့အပြင် 'ရှေ့တန်းတိုက်စစ်မှူး' ရှိသကဲ့သို့ 'နောက်တန်းတိုက်စစ်မှူး' များလည်း ရှိသည်။ ရှေ့ဆင်လိုက် အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ကို 'ရှေ့ခေါင်း' ခေါ်သကဲ့သို့ နောက်ဆင်လိုက် အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ကို 'နောက်ခေါင်း'ဟု ခေါ်ကြောင်းလည်း သိရှိရသည်။ ထိုဝေါဟာရများနှင့် ထိုသူတို့ဆောင်ရွက်ရသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို စာဖတ်သူတို့ သိမြင်လာစေရန် သည်းထိတ်ရင်ဖိုဇာတ်ကွက်၌ ထိုဝေါဟာရများကို ထည့်သွင်းသုံးစွဲပြထားသည်။ ထိုအကြောင်းများကို–

> "ဆင်လိုက်အဖွဲ့၏ ရှေ့ခေါင်း နောက်ခေါင်း ဖြစ်ကြသော ခေါင်းဆောင်နှစ်ယောက်က သစ်ပင်ပေါ် တက်ကြည့်ကြသည်။

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၁၉၉၆၊ ၃၃။

> ချက်ချင်းပင် လူကြီးတစ်ရပ်ကျော်ကျော်သာ မြင့်သော ကျူတောကြား၌ ကျောက်တုံးကြီးများကို ပစ်ချထားသလို ပကတိငြိမ်သက်နေကြသော ဆင်ကြီးသုံးလေးကောင်၏ ကျောကုန်းမည်းမည်းကြီးကို အတိုင်းသား မြင်နေရ၏။ ဆင်များသည် နားရွက်ပင် မခတ်ကြဘဲ ပကတိကျိန်းပုန်းနေကြသည်။”[1]

ဟု ရေးသားထားပါသည်။ ထိုဇာတ်ကွက်၌ ‘ရှေ့ခေါင်း၊ နောက်ခေါင်း’ ဟူသည့် ဝေါဟာရအနက်နှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည့်အပြင် ‘ကျိန်းပုန်း’ဟူသည့် ဝေါဟာရကိုလည်း ထည့်သွင်းရေးသားထားပါသည်။ လှုပ်ရှားမှု မရှိဘဲ ငြိမ်သက်စွာ ပုန်းအောင်းနေသည်ကို ‘ကျိန်းပုန်း’ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအနေအထားကိုပင် စာရေးသူက–

> “ဆင်ကြုံကြုံ ကျိန်းပုန်းနေကြတုန်း”[2]

ဟု ထပ်မံဖော်ပြထားပါသည်။ ‘ဆင်ကြုံကြုံ’၏အနက်ကို ‘မြန်မာအဘိဓာန်’တွင်–

> “သူတစ်ပါး ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းကို တိတ်တိတ်ကျိတ်ကြံသည်။”[3]

ဟု ဖွင့်ထားပါသည်။ ဆင်တို့သည် ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ရာ တစ်စုံတစ်ခုနှင့် တွေ့သည့်အခါ (သို့မဟုတ်) လူတို့အား တုံ့ပြန်ရန်မူလိုသည့်အခါ မလှုပ်မယှက် ပုန်းအောင်းကြံစည်နေခြင်းကိုပင် ‘ကျိန်းပုန်း’သည်ဟု သုံးဟန်တူပါသည်။ ဖိုးကျော့သည် ဆင်နှင့်ပတ်သက်သော ဝေါဟာရများထဲမှ ဝေါဟာရတစ်လုံးလုံးကို အာရုံပြုမိပြီးလျှင် ထိုဝေါဟာရကို ဦးတည်၍ ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးတင်ပြလေ့ ရှိပါသည်။ ‘ဆင်ကြောက်ချောင်း’ ဝတ္ထုတိုတွင် ဆင်ရိုင်းများကို ကျုံးသွင်းရန် မောင်းနှင်လာရာ၌ ကျုံးသွင်းခါနီးမှ ဆင်များသည် ချောင်းကို ဖြတ်မကူးဘဲ ပြန်လှည့်ပြေးရန် ပုန်းနေကြသည်။ ဆင်များ ထိုသို့ ပုန်းနေရသည့်အကြောင်းကိုမသိဘဲ အတင်းအဓမ္မ ကျုံးသွင်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသဖြင့် ဆင်လိုက်အဖွဲ့သားများသည် ဒဏ်ရာများ ရခဲ့ကြရသည်။ ဆင်ရိုင်းများ ထိုချောင်းကို ဖြတ်မကူးရသည့် အကြောင်းအရင်းမှာ ‘ရေဆင်’ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည် ဟူသော အဖြေကို ဇာတ်ထွတ်ပိုင်းသို့ရောက်မှ ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုဝတ္ထုအရ ‘ရေဆင်’ ဟူသော ဝေါဟာရကို သိခွင့်ရလိုက်သည်။ ရေဆင်နှင့် ပတ်သက်၍ ‘ဆင်လုပ်သား’ စာအုပ်တွင်–

---

[1] ဖိုးကျော့၊ ၁၉၉၆၊ ၃၅။

[2] ဖိုးကျော့၊ ၁၉၉၆၊ ၃၆။

[3] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၁၂၂။

“ရေဆင်သည် အမည်နှင့်လိုက်အောင် ကုန်းပေါ်ရှိ ဆင်နှင့် အစစ ဆင်တူပြီး အရွယ်အားဖြင့် အလျားလေးလက်မမှ ငါးလက်မခန့် ရှိပြီး အမြင့် သုံးလက်မမှ လေးလက်မခန့်ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။”[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

“ရေဆင်၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ဤမျှ ငယ်နှောင်းသော ရေဆင်အား ကုန်းနေဆင်ကြီးများက ကြောက်ရွံ့ကြသည်။ ရေဆင်ကိုက်လျှင် ဆင်ကြီးများ သေဆုံးသည်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်၏။ ရေဆင်ကို ဆင်ကြီးများ ကြောက်ရွံ့ကြရာတွင် သက်ရှိ ရေဆင်ကိုသာမက သေဆုံးပြီးသော ရေဆင်၏ အလောင်းကောင် အခြောက်ကိုပင် ကြောက်ရွံ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ရေဆင် အသေကောင်၏ အစွယ်ကို အထူးကြောက်ရွံ့ကြသည်။ သို့ကြောင့် ရေဆင်ရှိသည်ဆိုသော ရေအိုင်များ၊ ချောင်းများတွင် ဆင်များကို ရေချ၍ မရပေ။”[၂]

ဟူ၍ စာဖတ်သူများနှင့် အလှမ်းကွာဝေးသည့် ‘ရေဆင်’ ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းဖော်ပြရေးသားထားပါသည်။ ဤအဖွဲ့များကြောင့် ရေထဲတွင် ကျက်စားကာ ဆင်နှင့်အသွင်သဏ္ဌာန် အားလုံးတူညီပြီး ကုန်းဆင်များ အလွန်ကြောက်ကြသည့် အလွန်အဆိပ်ပြင်းသည့် ‘ရေဆင်’ အကြောင်းကို သိရှိလာရပါသည်။

စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့သည် ဆင်ဝတ္ထုများကို ရေးဖွဲ့ရာ၌ သာမန်မျှစိတ်ကူးဖြင့် မှန်းဆ ရေးသားခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဆင်စခန်းများရှိရာသို့ ကိုယ်တိုင်သွားရောက် လေ့လာကာ ဆင်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို သေချာကျနစွာ လေ့လာဆည်းပူးပြီးမှ ဆင်ဝတ္ထုတိုများကို ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဝေါဟာရများ၏ တိကျမှု၊ ပြည့်စုံမှုတို့ကြောင့် စာဖတ်သူတို့စိတ်အာရုံ၌ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်များသည် ပို၍သရုပ်ပေါ်လွင်ပီပြင်ပြီးလျှင် ရသခံစားမှုအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဘာသာစကားရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင်လည်း ဝတ္ထုဆိုသည့်ရသစာပေကို ဖတ်ရှုခံစားရင်း ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အသိအမြင်များ ပိုမို၍ ပြည့်စုံကြွယ်ဝလာစေမည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

---

[၁] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၄၂။

[၂] ဖိုးကျော့၊ ၂၀၁၆၊ ၂၄၃။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

စာရေးဆရာ ဖိုးကျော့၏ ဆင်လုပ်သားဝတ္ထုတိုများသည် ဆင်လုပ်သားတို့၏ ဘဝနှင့် ဆင်တို့၏ ခလေ့စရိုက်များကို အကြောင်းအရာ တစ်ချက်ချင်းအပေါ်၌ ထုတ်နုတ်ရွေးချယ်ပြီး ဝတ္ထု ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်စီ ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စာရေးသူသည် ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသော ဘဝကြမ်းထဲမှ ဆင်လုပ်သားတို့၏ ဘဝရုန်းကန်မှု၊ ရဲဝံ့စွန့်စားမှု၊ ဆင်များနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုများကို သဘာဝကျပြီးလျှင် ခလေ့စရိုက်ပေါ်အောင် အနုစိတ် ခြယ်မှုန်းရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းဖြစ်သည့်အလျောက် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်များ၊ ပြောစကားများ၊ ကာလဒေသနောက်ခံအဖွဲ့များနှင့် ဆက်စပ်ဖန်တီးထားပါသည်။ ဇာတ်လမ်းဖြစ်စဉ်ကို တင်ပြရာတွင်လည်းကောင်း၊ နောက်ခံအဖွဲ့များကို တင်ပြရာတွင်လည်းကောင်း လိုအပ်သည့်နေရာများ၌ ဆင်လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများကို နေရာတကျ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ဘဝခလေ့ ပိုမိုသရုပ်ပေါ်လွင်သည်နှင့်အမျှ စာဖတ်သူတို့၌ ဆင်နှင့် ဆင်လုပ်သားတို့အပေါ်တွင် ကရုဏာစိတ်၊ စာနာစိတ်၊ အံ့သြစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာရပါသည်။ ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း စာပေကိုလေ့လာရာတွင် ဘာသာစကား၏ အသုံးဝင်မှု၊ အထောက်အပံ့ပြုမှုများကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဘာသာစကားကို နေရာတကျ စေ့စေ့စပ်စပ် သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဘဝသရုပ်ပေါ်မှု၊ ရသခံစားမှုနှင့်အတူ ဝတ္ထုတိုကောင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်လာရပုံများကို ဆန်းစစ်တင်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ရသစာပေဖြစ်သော ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကို ခံစားဖတ်ရှုရင်း ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဆင်လုပ်ငန်းသုံး ဝေါဟာရဗဟုသုတများတိုးပွားလာနိုင်ပုံတို့ကို ဆက်စပ်လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

နိဂုံး

စာပေသည် ဘာသာစကားနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူ ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်း ကျွမ်းကျင်မှုအပေါ် မူတည်၍ စာပေဂုဏ် မြောက်ခြင်း၊ မမြောက်ခြင်း ဆိုသည့် အဆုံးအဖြတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာရပါသည်။ ဝတ္ထုထဲတွင် အသုံးပြုထားသော တွေ့ရခဲသည့် စကားအသုံးအနှုန်းများသည် စာပေမှတစ်ဆင့် စာဖတ်သူထံသို့ တိုးပွားရောက်ရှိနိုင်စေပါသည်။ စာပေကို လေ့လာသူ၊ စာပေရေးသားသူတို့သည် စာကောင်းပေကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် ဘာသာစကားကို အလေးထားလိုက်စားရန် လိုအပ်သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ စာပေများမှတစ်ဆင့် ဘာသာစကားနှင့်စာပေ အပြန်အလှန် ပေါင်းကူးဆက်စပ်မှုသဘောကို လေ့လာခြင်းဖြင့် စာပေလေ့လာမှုတွင် များစွာအထောက်အကူပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၃ က)။ *ဘာသာနှင့်စာပေ စာပေနှင့်ဘာသာ*။ ရန်ကုန်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၃ ခ)။ *ဘာသာစာပေ အသွေးအရောင်အဆင်အကွက်*။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

တက်တိုး။ (၂၀၀၁)။ ***ဘဝနှင့်စာပေ။*** (ဒုကြိမ်)၊ ရန်ကုန်၊ ရတနာပုံစာအုပ်တိုက်။

တင်အောင်လှ၊ ဦး။ (၂၀၁၂)။ *မြန်မာ့ဆင်။* ရန်ကုန်၊ သင်းစာပေ။

ဖိုးကျော့။ (၁၉၆၈)။ "ဆင်ကြောက်ချောင်း'၊ *GEC ရသစုံမဂ္ဂဇင်း*၊ ၊ ဧပြီလ၊ ၃၂–၃၇။

ဖိုးကျော့။ (၂၀၁၆)။ ဆင်လုပ်သား။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ။

ဖိုးကျော့။ (၂၀၁၇)။ ဆင်သေကုန်းနှင့်အခြားဝတ္ထုတိုများ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ။

မိုးမြေ၊ မ။ (၂၀၀၉)။ *ဝတ္ထုရှည်သဘောတရား၊ ဝတ္ထုရှည်အတတ်ပညာ။* ရန်ကုန်၊ ရွှေကံ့ကော်စာပေ။

မင်းယုဝေ။ (၁၉၇၉)။ "ဝတ္ထုတိုတို၏အင်္ဂါရပ်များ"၊ ***ဝတ္ထုတိုစာတမ်းများ***။ ပထမတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၂၀၀၈)။ *မြန်မာအဘိဓာန်* (ဒုကြိမ်)*။* ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

သူရိယကန္တိ။ (၁၉၆၇)။ ***ဝတ္ထုရေးလိုသော်။*** (ဒုကြိမ်)၊ ရန်ကုန်၊ လင်းယုန်စာပေ။

အိအိမျိုးကျော်၊ **မ**။ (၂၀၁၄)။ ***ဖိုးကျော့စာစုစာရင်း(၁၉၆၀–၂၀၁၄)***။ ရန်ကုန်၊ စာကြည့်တိုက်နှင့် သုတပညာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Lucke, Margaret.(1998). ***Schaum's Quick Guide To Writing Great Short Stories***: New York: Graw-Hill, 11 west 19th Shreet.

Morner,Kathleen &Raush Ralph. (1998). ***NTC's Dictionary of Literary Terms.*** Chicago :